אפשר הקדש כדרב יהודה • לעיל בפ"ק (דף נ:ל"ה דקא) פירקתי לדרידן שרי לאקטויי לעובד כוכבים כיון דלא *ס"ל כרב יהודה : עלוי • פי' בקונטרס מובח הגלה שיש לו מקדושת מזבח יכול ליתן לבדק הבית וזו יפ) מובח הגלה ביכול ליטול סלע מישראל אחר על מנת שיתגנה לכן בתו כהן להקריבה כדאמר בפ' עד כמה (לעיל דף כז:) עד כאן לשון הקונטרס ובמס' ערכין (דף כח:) מפרש בענין אחר דתנן כ) בהמקדיש שדהו מחריס אדם את קדשיו בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אם מדר טהן דמיס *פירוש שכל דמיו שוין לו לחייב באחריותו ואם נדבה טהן מוקדמה כפ) שור זה עולה לומדים כמה אדם רולה כב) בשור זה להעלותו עולה שליש חייב ומוכח הגלה דפ' עד כמה (לעיל דף כז:) לא שייכא אלא בדבר הגאכל כו' דגבי נ) הכי קאמר לה התם וכי האי גוונא קתני בערכין (דף כח:) גבי בכור דתנן הבכור בין תם בין בעל מום מחרימין אותו ובאיזה לד פודין אותו לומדים כמה אדם רולה ליתן בבכור זה ליתנו לכן בתו לו לכן אחותו לי נמי גבי דבר שאין נידב ונידר שייכא מובח הגלה זו אבל בדבר הנידר ונידב שייכא אידך מובח הגלה כד) :

תלמוד לומר מעשר מעשר • הכא אחיא היקישא ומפקא מק"ו ולעיל כה) (גבי) כל פסולי המוקדשין (דף נ:) אתי ק"ו ומפיק מהיקישא גבי פלוגתא דבית שמאי ובית הלל דשרו בית הלל אפי' לזרים ושם (ד"ה וכ"ה) פירשתי : ומה

ומעני מעשר • בתקנתא אחריתי כדרב יהודה והא פליגא מהך דלעיל בפירקא קמא (לעיל דף נ:) דמס"ה (ב) כלא מיתיה דרב מרי דהוה מקני לאודייהו לעובד כוכבים משום דמפקע להו אפי' מקדושת כהן : **ס"ג** • גבי מעשר אפשר בתקנתא דלא צריך לשהויי ליה מומא מעיקרא: תורה אור ומעני מי ידע הי נפיק ה) : **בריש**

אפשר כדרב יהודה *דאמר רב יהודה "מותר לו לאדם להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם הכא נמי אפשר *דשדי ביה מומא מעיקרא מי ידע הי נפיק וכי תימא דמפיק ליה בריש עשרה °לא יבכר בין טוב לרע אמר רחמנא וכי תימא אפשר דשדי ביה מומא בכולי עדריה מהרה יבנה בית המקדש ובעינן בהמה להקרבה וליכא ה"נ בבכור בהמה מהרה יבנה בית המקדש ובעינן בהמה להקרבה וליכא אפשר בפשוטין הכא נמי אפשר בלקוחין °כיון דאיהו שדי ביה מומא בכולי עדריה ושכיחי מומי ו) דפסילי בקדשים דאפי' דוקין שבעין נמי פסלי לא שכיחי : בחולין אבל לא במוקדשין: מוקדשין פשיטא לאו דידיה נינהו בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים ממון בעלים הם *דתניא °ומעלה מעל בה' (ז)לרבות קדשים קלים שהן ממון בעלים דברי רבי יוסי הגלילי סד"א ליעשרו קמ"ל ואימא הכי נמי °היה קדש אמר רחמנא ולא שבבר קדוש טעמא דכתב רחמנא יהיה קדש הא לאו הכי הוה ח) אמינא חיילא קדושת מעשר ג) עילויהו השתא קדושה חמורה אקדושה קלה לא חיילא קדושה קלה אקדושה קלה מיבעיא מאי היא *דתנן °אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין משנין אותם מקדושה לקדושה °אבל מקדישין אותו הקדש עילוי ומחרימין אותו מהו דתימא התם דכל בהמה לאו לעולה קיימא אבל הכא דכל בהמה למעשר קיימא אע"ג דאקדשה לא פקע איסורא דמעשר מינה למאי נפקא מינה ז) °בלא *(יגאל) ובלא *(ימכר) קמ"ל : ונוהג בבקר ובצאן ואין מתעשרין מזה על זה בבבשים ובעזים וכו' : ויהיו חדש וישן מתעשרין מזה על זה מק"ו ומה כבשים ועזים שהם כלאים זה בזה מתעשרין מזה על זה חדש וישן שאינן כלאים זה בזה אינו דין שיתעשרו מזה על זה תלמוד לומר °עשר תעשר *בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן ומקיש *מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן מחדש על הישן לא אף מעשר בהמה מחדש על הישן לא אי הכי כבשים ועזים נמי לימא מקיש מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא אף מעשר בהמה ממין על שאינו מינו לא רבי רחמנא צאן אי הכי חדש וישן נמי הא כתיב °עשר תעשר ומה ראית אמר רבא *אמר קרא °שנה שנה לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר תנן התם *)"אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה מנא הני מילי אמר רבי אמי אמר רבי יגאי ואמרי לה א"ר אמי אמר רבי שמעון בן לקיש °כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן אמרה תורה תן חלב זה וחלב זה אשכחן

*) תרומות פ"ב מ"ד תמורה ס:

[נקמן מז:]

שיטה מקובצת

א) מרש"י דספלי בקדשים: ב) תי' אמינא נמחק : ג) מעשר עליהו אות ו' נמחק : ד) מינה למיקם עליה בלא : ה) נפ"ק בעשירי : ו) מום בהם ואח"כ: ז) עדריה פטולים הגולדים : ח) דיעבור עליהו : ט) מובח לברק וזבית : י) הגאה ס"א לגזבר: יא) כהן לחקריבה כדאמרן : יב) אותן לקדשי מזבח : יג) אבל אחלק מובח : יד) דתימא דתם היינו : טו) אקדשה ונמרה וחיילא עליה : טז) לא יכול לשנויה : יז) לוח וחלב לוח אות ו' נמחק : יח) מכל אחד אות ל' נמחק : יט) ווו היא טיבת : כ) דתנן בפ' המקדיש שדהו : כא) מובחה את מובת הגאה שבח : כב) רוצה ליתן בשור כו' עולה אע"פ שאינו רשאי [ומובח] : כג) דגבי תרומה קאמר : כד) הגאה בפ' המקדיש את שדהו הס"ד : כה) ולעיל בפ' כל : כו) מומי דפסלי בקדשים: כז) תי' אמינא נמחק : כח) מעשר עליהו אות ו' נמחק : כט) מיגה לפיקם עליה בלא : ל) נפ"ק בעשירי : לא) מום בהם ואח"כ: לב) עדריה פטולים הגולדים : לג) דיעבור עליהו : לד) מובח לברק וזבית : לה) הגאה ס"א לגזבר: לו) כהן לחקריבה כדאמרן : לז) אותן לקדשי מזבח : לח) אבל לקדישה : קדושה קלה לחמורה כגון שלמים לעולה : אבל מקדישין הקדש עלוי ומחרימין אותו : כיצד קלים אם נדר הן דאמר מובחה לכהנים : כיצד דחייב באחריותן נותן את דמיהן לכהנים מפני שהחריסם : ואם נדבה הן נותן את שור זה עולה : הייבו נדבה דלא אמר עלי אומדין כמה אדם כהן שאינו ממשמר רוצה ליתן לבעלים בשור זה שיתמין לו עד זמן משמרתו כדי שיעלהו עולה שיוכה בעורו והתוא מובח הגאה יתן לכהנים כשהחריסן : וכן המקדיש את קדשיו הקדש עילוי שמעלה אותן בדמים לבדק הבית אם נדר הם נותן את דמיהן ואם נדבה נותן את מובחה לגובר : מתו דתימא התם : הוא דאין משנין דכל בהמה לאו לעולה קיימין דלא חויא לעולה אלא לאשאר קדשים : אבל הכא : גבי מעשר דכל בהמה למעשר קיימין בין זכר בין נקבה : מאי נפקא מינה : אי קדושת מעשר חיילא אמוקדשין על שלמים דמאי קדושה חמורה איכא במעשר דליתיה בקדשים קלים : איכא למיקם עליה בלא יגאל ולא ימכר קדשים קלים את לחו פדיון ומעשר בהמה לית ליה : ט) בחדש ובישן ואינן מתעשרין מזה על זה : באותן שנולדו לפני אלול ולאחר אלול אין מתעשרין מזה על זה חתדש על הישן : שהיה בדין שכבשים ועזים לא יתעשרו מזה על זה מה אם החדש על הישן שאינו כלאים זה בזה הנולד מהן אינו כלאים : ת"ל וצאן כל משמע כל צאן אחד כלומר כל דכתב כל מעשר בקר שדי הוא כל אוצאן דליתי משמע כל צאן אחד וכבשים ועזים איקרו צאן דכתיב ואם מן הצאן קרבנו מן הכבשים או מן העזים : מה מעשר דגן מחדש אישן לא : כראמרינן בספרי והרמותם ממנו מן המובחר ולא ממין על שאינו מינו ולא מחדש אישן ותרומה איתקש למעשר דכתיב כן תרימו גם אתם מכל מעשרותיכם : א' הכי חדש וישן נמי : לידבי מוצאן : לשנה הקשתיו : מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן אין מעשרין משנה זו על זו אף מעשר בהמה נמי : ולא לדבר אחר : כלומר דמין על שאינו מינו מעשרין :

ל) מד"ס בחדש ובישן עד ד"ס מה מעשר דגן שייך למתניתין •

נקמלין לעמבר כר"ש ס"ק

ג א מיי' פ"ב מהלכות בכורות הל' יד מוש"ע י"ד סי' שיג סעיף ז:

ד ב מיי' פ"ז שם הל"ט:

ה ג מיי' פ"ד מהלכות תמורה הלכה יא:

ו ד מיי' פ"ו מהלכות ערכין הל' יב יג יד:

ז ל"ת מי' כל דמי שיש שנלו שיש המייב מי' ל"ק

ז ה מיי' פ"ס מהלכות תרומות הלכה ג מוש"ע י"ד סימן שלא סעיף עב:

לעיל ג: לה. תמורה כד:

[לעיל לא: לה: לו:]

הגהות הב"ח

(ה) גמ' מעל בכ' וגו' לרבות : (ב) רש"י ד"ס ומעני מי' דמ"ה כלי מיוסף : (ג) ר"ה ולגיבא מי' לאמעני' פס"ד ומה"ד לרבות וכי' בסמיס שלמים וכפר וכמבע : (ד) ד"ה קדושת מי' דיעבור :

קדושין נב: ב"ק יב: ב"מ קכב: זבחים קיד. תמורה ת.

[ימכר] [יגאל]

[ר"ס מ:]

[תמורה ג:]

רבינו גרשום

דאפשר כדרב יהודה דמטיל בו מום קודם שיצא לאויר העולם ולא יאכל תם : התם נמי גבי מעשר אפשר דשדי ביה מומא מעיקרא קודם שיצא עשירי הוי בעל מום ולית ביה תקלה ולישדוש : מי ידע הי נפק • דלישדי ביה מומא מעיקרא וכי תימא כו' : ושכיחי • בהו מומא בלקוחין ולא שכיחי תמין בלקוחין(כי)לצורך הקרבה הלכך אסיר למישדא מומא בעדריה ומשום הכי לא קדיש מעשר האידנא : אין משנין אותו מקדושה לקדושה אבל מקדישין הקדש עלוי ומחרימין אותו : כיצד קלים אם נדר הן דאמר מובחה לכהנים : כיצד דחייב באחריותן נותן את דמיהן לכהנים מפני שהחריסם • ואם נדבה הן נותן את שור זה עולה : הייבו נדבה דלא אמר עלי אומדין כמה אדם כהן שאינו ממשמר רוצה ליתן לבעלים בשור זה שיתמין לו עד זמן משמרתו כדי שיעלהו עולה שיוכה בעורו והתוא מובח הגאה יתן לכהנים

ומה תירוש ויצהר שאינם כלאים זה בזה כו' · מחדש וישן לא ז] מלינן למידן ק"ו כי האי גוונא ומה חדש וישן שאינם כלאים זה בזה ח] דהוי מלי למימר מעשר של כבשים ועזים יוכיח שהן כלאים זה בזה ט] ומתעשרין זה על זה לקח מני תירוש ודגן ודגן ו"ל שהתא נמי דעביד ק"ו מתירוש ויצהר לכמי כבשים ועזים של מעשר בהמה יוכיח י"ל דלא שייך משום דלא מליגו במעשר בהמה דבריה של שנה אחת י] דאינם כלאים שלא יתעשרו מזה על זה כמו שמליגו במעשר דגן דאיכא תירוש ויצהר של שנה אחת ואינם כלאים ואינם מתעשרין אבל מק"ו דחדש וישן שייך למימר טפי משום דמליגו נמי במעשר בהמה דחדש וישן שאינן כלאים (זה על זה) ואין מתעשרין מזה על זה וכבשים ועזים שהם כלאים זה בזה מתעשרין מזה על זה: **דגן** ודגן שהם כלאים זה בזה כו' · כתוב' בקונטרס דכלאי זרעים של דגן ודגן דרבנן ודומה שטעות סופר הוא דכאן משמע שהוא דאורייתא וכן מוכח בפ"ק דקדושין (דף לט·) וכן בפ' כל הכסר (חולין קמו·) דפריך כלאי זרעים ליתסרו דהא מיעבתי לך הוא ואין חילוק בין כלאי הכרם לכלאי זרעים אלא שזה מותר באכילה וזה אסור אפי' בהנאה ואפי' ר' יאשיה נמי אית ליה כלאי זרעים ומחייב אפי' בחטה ושעורה לחודייהו משום כלאי זרעים והא דקאמר הכא דלר' יאשיה תירוש ודגן דגן ודגן שהן כלאים זה בזה ע"י דבר אחר משום תירוש ודגן נקט ע"י דבר אחר דלא מחייב משום כלאי הכרם אלא בג' שעורה וחרצן נמי יב] חייב ש"מ דמודה ר' יאשיה בחטה ושעורה ועוד כראה לפרש דקרי תרי גווני כלאים כלאי זרעים וכלאי כרם כגון חטה ושעורה חטה וחרצן יג] ובחד מודה ר' יאשיה דלקי ובחד פליג אבל חטה וחרצן שעורה וחרצן טוב חד גוונא הוא יד] ועוד יש ספרים שכתוב בהם בהדיא חטה וחרצן לו שעורה וחרצן ולאפי' [לספרים] שכתוב *שם ושעורה פירושו לא כמו לו שעורה וחרצן ולהכי לא מלי לאוקמי כלאים בבת אחת כגון חטה ושעורה וחרצן דלקי תרי תרכי ר' יאשיה הכא לר' יאשיה נמי לקי תרכי וכן מוכח נמי בירושלמי בתמ' כלאים פרק ח' דקאמר התם כתיב לא תזרע *כלאים כרמך אלמא שאינו חייב עד שיזרע ב' מינין בכרם דברי ר' יאשיה ר' יוחנן אומר טו] מין ל' על דעתיה דר' יוחנן שדך לא תזרע כלאים לאיזה דבר נאמר לא תזרע כרמך כלאים *להעביר עליו אפי' מין אחר על דעתיה דר' יאשיה כתיב שדך לא תזרע כלאים לאיזה דבר נאמר לא תזרע כרמך כלאים חברייא אמרי התרלה שאם התרו בו משום שדך לוקה משום כרמך לוקה טז] ולי לא מחייב ר' יאשיה בכלאי זרעים בלא כרם ח"ה מאי קבעי כרמך ל"ל דלא משמע לפרש דבעי למה נאמר כרמך בלאו שני שהיה לו לומר בלאו אחד דאין קושיא דר' יוחנן בעניין זה אלא לגמרי יז] (כזה) בעי (כמשמעו) ל"ל כרמך כלל הלכך יח] כולם ולאי מחייבי משום כלאי זרעים בשני מינין אלא בכלאי *זרעים פליגי דר' יאשיה לא מחייב משום כרם עד דאיכא שני מיני בהדי חרצן כגון חטה ושעורה וחרצן ור' יוחנן מחייב אפי' במין א' בהדי חרצן ואין לומר לר' יאשיה מאי שנא דבכלאי זרעים מחייב בשני מינין ובכלאי כרם בשני ג' מינים דמשמע ליה זריעת כלאים ב' מיני זרעים וחרצן לאו מין זרעים הוא הלכך איכא לפרושי קרא הכי לא תזרע בהדי כרמך כלאים הסיעו ב' מיני זרעים ומיהו ר' יהודה ולאי משמע במס' כלאים (פ"ח מ"ט) דלא מחייב נמי בכלאי זרעים עד שיזרע חטה ושעורה וכוסמין לו ב' חטין ושעורה לו ב' שעורים וחטה דבעי כלאי זרעים בהדי שדך ומיהו קרא דבסמוך לא תרביע כלאים לא אפשר לו לפרושי הכי: **ושני** מינין בעלמא דרבנן · משמע דכל מינין דלא כתיבי בהאי קרא דרבנן והכא לא כתיב אלא דגן ותירוש ויצהר ובפ' כילד מברכין (ברכות לו·) נמי אמר דמעשר אלף דרבנן וגבי ליטרא קציעות ביצה (דף נ:) נמי אמר דדבר שבמנין אפי' בחלב לא בטיל בדרבנן ובפ"ק דרחים הנה (דף מו:) מעשר סתם מרובין דרבנן אע"ג דבספרי לא פטר יט) *לא תרובי שיטה וגלמודה ולא סתם תרובין וכל הנהו דרשות דספרי דמרבין אפי' קטנית ופירות החילן וירק לענין מעשר אסמכתא בעלמא מינהו וכי האי גוונא אסכתן כל מילי כ] דשבות ומשום מלוה בפ' משליון (ביצה לו·) דדרשי בת"כ משבתון שבות ואסמכתא בעלמא היא וכהן שעלתה בידו תחלה של טבל בפ' אלו הן הלוקין (מכות יט·) דכהן שאכלה לוקה כו' הייט מכת מרדות והא דאמר בסוף הערל (יבמות פא·) דעיגול אינו עולה אתם רבנן כעין דאורייתא חיקון והא דאמרי' בפ' הנודר מן הירק (נדרים נה·) דדגן משמע כל מילי דמילגן אפילו קטנית אומר ר"ת דהייט בנדרים הלכך אחר לשון בני אדם *כפ] ודפליגי ר"ת ור' יהושע בפ' הטור והרוטב (חולין קב:) בדון מינה ומינה בדון מינה ואוקי באתרה משכחת לה דפליגי בדאורייתא בגון כב] משקה הילא מן הדגן בגון מלילות שריסקן ומסתמן כדאמר בפ"ק דשבת (דף יט·) והא דתנן במס' פרה (פי"ח מ"ג) דבילה של תרומה שנפלה לתוך [מי] חטאת כו' עד כג] דאמר האוכלה במיתה אלא דוקא אלא כד] חומר דרבנן כעין איסור מיתה ונפקא מינה לאלקוי טפי משאר מלקות או לקובלו בין רשעים גמורים אי נמי לסומכא בעלמא נקט דבילה *שאם נפל במי חטאת דבר שתרומתו דאורייתא כה] ואע"ג דמה נפשך תרומה פירות דרבנן מכל מקום שייך לאתמורי טפי גזירה משום דגן תירוש ויצהר דאורייתא ובירושלמי בריש (פרק) מסכת מעשרות משמע קצת דקא דדרשינן מינה חיוב מעשר בפירות וקטנית דרשא גמורה היא דאמר התם עשר תעשר הייטי אומר כל הדברים חייבים במעשר כו' עד אין לי אלא תבואה קטנית ממין תלמוד לומר וכל מעשר הארץ לרבות שום ושחלים וגרגיר כו] יכול שאני *מרבה אף הטעון זרע לפת ונטעות ובלים ומאר זרעוני גינה שאין נאכלין תלמוד לומר מזרע הארץ לא כל [זרע] הארץ ומפרי הענ לרבות כל פירות האילן או יכול שאני מרבה תרובי שיטה וגלמודה וחרובי כז] גרימה תלמוד לומר מפרי הענ ולא כל פרי הענ ירקות מנין אינו בן עקביא אומר המעשרות לירקות מדבריהם משמע דירקות מדבריהם אבל קטנית ופירות דאורייתא ויש לפרש הש"ק מדבריהם כלומר דאין להם אסמכתא מן הפסוק כמו שיש לקטנית ומאר פירות ובספרי נמי בפרשת עשר תעשר לא מייתי שום קרא לירקות דאמר"ג דקתני התם מנין לרבות ירקות למעשרות בשום ושחלים וגרגיר אייתי דקתני התם בהדיא ובת"כ בפרשת אם בחקותי מביאה בקולר ואינו מאריך שם כמו בספרי ומשמע לא רצו להסמיך ירקות על שום פסוק לפי שיש ענינים שנראה להם להקל בירקות יותר מבשאר דברים כי ההיא דקאמר בירושלמי במס' חלה פ' שתי כשים ר"ש יוחנן רבותיו שבגולה היו מפרישין תרומות ומעשרות עד שבאו הרובים ובטלום מאן איכון הרובים תורגמוניא (אמרא) ר' זעירא ורב יהודה בשם שמואל אמר חלת חולה לאחרן כח] חולב והולך ואמ"כ מפרישם רבא בשם שמואל לא חשו אלא לתרומת דגן ותירוש ויצהר ר' אבא בשם ר' שמואל לא חשו אלא לתרומה גדולה אבל לירקות אפי' לתרומה גדולה לא חשו דתני איסי בן עקביא כט] מעשרות לירקות מדבריהם* : **אלא** מעתה גבי מעשר בהמה דלא כתיב מעשר בקר ל] [כו'] יתעשרו מזה על זה · ו"ל הא אתא למילף ק"ו מחדש וישן שאינן כלאים זה בזה ואין מתעשרין וי"ל דאיכא למימר כבשים ועזים יוכיחו שהם כלאים ומתעשרין בעיל מלגן כו' ומשני אמר קרא העשירי שבא לאלן ולינן עשירי לזה ועשירי לזה ופריך כבשים ועזים נמי דבעלמא אי לאו העשירי לא יליפין כבשים ועזים מקל ומומר דישן וחדש כיון דרבי רחמנא אלן כדאמר אבל השתא דכתיב העשירי לאלן אל כל מין ומין דאתי כמו דאמרינן דבמומר דגבי דגן שבא ליתן לאלתים לכל מין ומין : אמר

אשכחן תירוש ויצהר תירוש ודגן דגן ודגן מנין ק"ו ומה תירוש ויצהר שאינן כלאים זה בזה אין מתעשרין מזה על זה תירוש ודגן דגן ודגן שהם כלאים זה בזה אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה ולרבי *יאשיה דאמר"עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן במפולת יד היכי מייתי לה מייתי לה הכי ומה תירוש ויצהר שאינן כלאים זה בזה אפי' על ידי דבר אחר אין מתעשרין מזה על זה תירוש ודגן דגן ודגן שהן כלאים זה בזה על ידי דבר אחר אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה ושני מינין בעלמא מנלן הני דרבנן נינהו *וכל דתקינו רבנן כעין דאורייתא תקינו מה דאורייתא שני מינין אינן מתעשרין מזה על זה דרבנן נמי אמר ליה ר"ל רבא בר רב חנן לאביי אלא מעתה גבי מעשר בהמה דלא כתיב *וכל מעשר בקר ומעשר צאן יתעשרו

אשכחן תירוש ויצהר שאינן כלאים זה בזה כו' · מחדש וישן לא ז] מלינן למידן ק"ו כי האי גוונא ומה חדש וישן שאינם כלאים זה בזה ח] דהוי מלי למימר מעשר של כבשים ועזים יוכיח שהן כלאים זה בזה ט] ומתעשרין זה על זה לקח מני תירוש ודגן דגן ודגן ו"ל שהתא נמי דעביד ק"ו מתירוש ויצהר לכמי כבשים ועזים של מעשר בהמה יוכיח י"ל דלא שייך משום דלא מליגו במעשר בהמה דבריה של שנה אחת י] דאינם כלאים שלא יתעשרו מזה על זה כמו שמליגו במעשר דגן דאיכא תירוש ויצהר של שנה אחת ואינם כלאים ואינם מתעשרין אבל מק"ו דחדש וישן שייך למימר טפי משום דמליגו נמי במעשר בהמה דחדש וישן שאינן כלאים (זה על זה) ואין מתעשרין מזה על זה וכבשים ועזים שהם כלאים זה בזה מתעשרין מזה על זה: **דגן** ודגן שהם כלאים זה בזה כו' · כתוב' בקונטרס דכלאי זרעים של דגן ודגן דרבנן ודומה שטעות סופר הוא דכאן משמע שהוא דאורייתא וכן מוכח בפ"ק דקדושין (דף לט·) וכן בפ' כל הכסר (חולין קמו·) דפריך כלאי זרעים ליתסרו דהא מיעבתי לך הוא ואין חילוק בין כלאי הכרם לכלאי זרעים אלא שזה מותר באכילה וזה אסור אפי' בהנאה ואפי' ר' יאשיה נמי אית ליה כלאי זרעים ומחייב אפי' בחטה ושעורה לחודייהו משום כלאי זרעים והא דקאמר הכא דלר' יאשיה תירוש ודגן דגן ודגן שהן כלאים זה בזה ע"י דבר אחר משום תירוש ודגן נקט ע"י דבר אחר דלא מחייב משום כלאי הכרם אלא בג' שעורה וחרצן נמי יב] חייב ש"מ דמודה ר' יאשיה בחטה ושעורה ועוד כראה לפרש דקרי תרי גווני כלאים כלאי זרעים וכלאי כרם כגון חטה ושעורה חטה וחרצן יג] ובחד מודה ר' יאשיה דלקי ובחד פליג אבל חטה וחרצן שעורה וחרצן טוב חד גוונא הוא יד] ועוד יש ספרים שכתוב בהם בהדיא חטה וחרצן לו שעורה וחרצן ולאפי' [לספרים] שכתוב *שם ושעורה פירושו לא כמו לו שעורה וחרצן ולהכי לא מלי לאוקמי כלאים בבת אחת כגון חטה ושעורה וחרצן דלקי תרי תרכי ר' יאשיה הכא לר' יאשיה נמי לקי תרכי וכן מוכח נמי בירושלמי בתמ' כלאים פרק ח' דקאמר התם כתיב לא תזרע *כלאים כרמך אלמא שאינו חייב עד שיזרע ב' מינין בכרם דברי ר' יאשיה ר' יוחנן אומר טו] מין ל' על דעתיה דר' יוחנן שדך לא תזרע כלאים לאיזה דבר נאמר לא תזרע כרמך כלאים *להעביר עליו אפי' מין אחר על דעתיה דר' יאשיה כתיב שדך לא תזרע כלאים לאיזה דבר נאמר לא תזרע כרמך כלאים חברייא אמרי התרלה שאם התרו בו משום שדך לוקה משום כרמך לוקה טז] ולי לא מחייב ר' יאשיה בכלאי זרעים בלא כרם ח"ה מאי קבעי כרמך ל"ל דלא משמע לפרש דבעי למה נאמר כרמך בלאו שני שהיה לו לומר בלאו אחד דאין קושיא דר' יוחנן בעניין זה אלא לגמרי יז] (כזה) בעי (כמשמעו) ל"ל כרמך כלל הלכך יח] כולם ולאי מחייבי משום כלאי זרעים בשני מינין אלא בכלאי *זרעים פליגי דר' יאשיה לא מחייב משום כרם עד דאיכא שני מיני בהדי חרצן כגון חטה ושעורה וחרצן ור' יוחנן מחייב אפי' במין א' בהדי חרצן ואין לומר לר' יאשיה מאי שנא דבכלאי זרעים מחייב בשני מינין ובכלאי כרם בשני ג' מינים דמשמע ליה זריעת כלאים ב' מיני זרעים וחרצן לאו מין זרעים הוא הלכך איכא לפרושי קרא הכי לא תזרע בהדי כרמך כלאים הסיעו ב' מיני זרעים ומיהו ר' יהודה ולאי משמע במס' כלאים (פ"ח מ"ט) דלא מחייב נמי בכלאי זרעים עד שיזרע חטה ושעורה וכוסמין לו ב' חטין ושעורה לו ב' שעורים וחטה דבעי כלאי זרעים בהדי שדך ומיהו קרא דבסמוך לא תרביע כלאים לא אפשר לו לפרושי הכי: **ושני** מינין בעלמא דרבנן · משמע דכל מינין דלא כתיבי בהאי קרא דרבנן והכא לא כתיב אלא דגן ותירוש ויצהר ובפ' כילד מברכין (ברכות לו·) נמי אמר דמעשר אלף דרבנן וגבי ליטרא קציעות ביצה (דף נ:) נמי אמר דדבר שבמנין אפי' בחלב לא בטיל בדרבנן ובפ"ק דרחים הנה (דף מו:) מעשר סתם מרובין דרבנן אע"ג דבספרי לא פטר יט) *לא תרובי שיטה וגלמודה ולא סתם תרובין וכל הנהו דרשות דספרי דמרבין אפי' קטנית ופירות החילן וירק לענין מעשר אסמכתא בעלמא מינהו וכי האי גוונא אסכתן כל מילי כ] דשבות ומשום מלוה בפ' משליון (ביצה לו·) דדרשי בת"כ משבתון שבות ואסמכתא בעלמא היא וכהן שעלתה בידו תחלה של טבל בפ' אלו הן הלוקין (מכות יט·) דכהן שאכלה לוקה כו' הייט מכת מרדות והא דאמר בסוף הערל (יבמות פא·) דעיגול אינו עולה אתם רבנן כעין דאורייתא חיקון והא דאמרי' בפ' הנודר מן הירק (נדרים נה·) דדגן משמע כל מילי דמילגן אפילו קטנית אומר ר"ת דהייט בנדרים הלכך אחר לשון בני אדם *כפ] ודפליגי ר"ת ור' יהושע בפ' הטור והרוטב (חולין קב:) בדון מינה ומינה בדון מינה ואוקי באתרה משכחת לה דפליגי בדאורייתא בגון כב] משקה הילא מן הדגן בגון מלילות שריסקן ומסתמן כדאמר בפ"ק דשבת (דף יט·) והא דתנן במס' פרה (פי"ח מ"ג) דבילה של תרומה שנפלה לתוך [מי] חטאת כו' עד כג] דאמר האוכלה במיתה אלא דוקא אלא כד] חומר דרבנן כעין איסור מיתה ונפקא מינה לאלקוי טפי משאר מלקות או לקובלו בין רשעים גמורים אי נמי לסומכא בעלמא נקט דבילה *שאם נפל במי חטאת דבר שתרומתו דאורייתא כה] ואע"ג דמה נפשך תרומה פירות דרבנן מכל מקום שייך לאתמורי טפי גזירה משום דגן תירוש ויצהר דאורייתא ובירושלמי בריש (פרק) מסכת מעשרות משמע קצת דקא דדרשינן מינה חיוב מעשר בפירות וקטנית דרשא גמורה היא דאמר התם עשר תעשר הייטי אומר כל הדברים חייבים במעשר כו' עד אין לי אלא תבואה קטנית ממין תלמוד לומר וכל מעשר הארץ לרבות שום ושחלים וגרגיר כו] יכול שאני *מרבה אף הטעון זרע לפת ונטעות ובלים ומאר זרעוני גינה שאין נאכלין תלמוד לומר מזרע הארץ לא כל [זרע] הארץ ומפרי הענ לרבות כל פירות האילן או יכול שאני מרבה תרובי שיטה וגלמודה וחרובי כז] גרימה תלמוד לומר מפרי הענ ולא כל פרי הענ ירקות מנין אינו בן עקביא אומר המעשרות לירקות מדבריהם משמע דירקות מדבריהם אבל קטנית ופירות דאורייתא ויש לפרש הש"ק מדבריהם כלומר דאין להם אסמכתא מן הפסוק כמו שיש לקטנית ומאר פירות ובספרי נמי בפרשת עשר תעשר לא מייתי שום קרא לירקות דאמר"ג דקתני התם מנין לרבות ירקות למעשרות בשום ושחלים וגרגיר אייתי דקתני התם בהדיא ובת"כ בפרשת אם בחקותי מביאה בקולר ואינו מאריך שם כמו בספרי ומשמע לא רצו להסמיך ירקות על שום פסוק לפי שיש ענינים שנראה להם להקל בירקות יותר מבשאר דברים כי ההיא דקאמר בירושלמי במס' חלה פ' שתי כשים ר"ש יוחנן רבותיו שבגולה היו מפרישין תרומות ומעשרות עד שבאו הרובים ובטלום מאן איכון הרובים תורגמוניא (אמרא) ר' זעירא ורב יהודה בשם שמואל אמר חלת חולה לאחרן כח] חולב והולך ואמ"כ מפרישם רבא בשם שמואל לא חשו אלא לתרומת דגן ותירוש ויצהר ר' אבא בשם ר' שמואל לא חשו אלא לתרומה גדולה אבל לירקות אפי' לתרומה גדולה לא חשו דתני איסי בן עקביא כט] מעשרות לירקות מדבריהם* : **אלא** מעתה גבי מעשר בהמה דלא כתיב מעשר בקר ל] [כו'] יתעשרו מזה על זה · ו"ל הא אתא למילף ק"ו מחדש וישן שאינן כלאים זה בזה ואין מתעשרין וי"ל דאיכא למימר כבשים ועזים יוכיחו שהם כלאים ומתעשרין בעיל מלגן כו' ומשני אמר קרא העשירי שבא לאלן ולינן עשירי לזה ועשירי לזה ופריך כבשים ועזים נמי דבעלמא אי לאו העשירי לא יליפין כבשים ועזים מקל ומומר דישן וחדש כיון דרבי רחמנא אלן כדאמר אבל השתא דכתיב העשירי לאלן אל כל מין ומין דאתי כמו דאמרינן דבמומר דגבי דגן שבא ליתן לאלתים לכל מין ומין : אמר

עין משפט
נר מצוה

ח"ן א מיי' פ"ה מהל' כלאים הלכה כ טוש"ע י"ד סימן רלו סעיף ח :

ר"ק מ"ז

תורה אור

אשכחן תירוש ויצהר · דאין מעשרין מזה על זה כדכתיב חלב לכל לחלב: **תירוש ודגן** · דלא כתיב בתרוייהו אלא חד חלב מגלן דלא יתרומו מדגן על תירוש ותירוש על דגן: **דגן ודגן** · חיטין על שעורין ושעורין על חיטין: גפנים וזיתים אינן כלאים זה עם זה דגן ודגן כלאי זרעים מדרבנן דגן ותירוש כלאי כרם מדאורייתא: **ורי יאשיה דאמר** · דגן ותירוש אינן כלאים ודגן ודגן אינן כלאים עד שיזרע שלשתן בבת אחת במפולת יד: **היכי מייתי** לה: **אפילו ע"י דבר אחר** · שאם זרע מין שלישי לו חיטין לו שעורים אינן כלאים עד שיהא ב' ד] מינין דגן ומין כרם: **תירוש ודגן** · שהן ב' מינין כלאים ע"י מין שלישי לו דגן ודגן שהן כלאים על ידי כרם אינו דין כו': **ושני מינין בעלמא** · שאינו דגן כגון פולין ועדשים מגלן דלא יתעשרו מזה על זה: **סני** · כל שאר מינין דרבנן ו] דמדאורייתא אינו חייב במעשר אלא דגן תירוש ויצהר וכל דתקון כעין דאורייתא תקון שלא יתעשרו ממין על שאינו מינו יתעשרו

[מלין פב: קדושין לט. בכורות כב.

[מנחות לה: וש"נ]

ר"ק מ"ז

בהם ר"ק

כרמך כלאים מלמד שאינו ר"ק

ר"ש לתתמיר עליו אפילו מין אחר ר"ק

ר"ק מ"ז

כרם ר"ק

ר"ל אלא

והא דפליגי ר"ק

ר"ל מרבה זרע לוף העליון זרע כו' ר"ק

ר"ק

שנפל במי ר"ק

ר"ק

ר"ק מ"ז

[ועי' תוס' ר"ה יב. ד"ה תנא ומה שנייתי שם]

שיטה מקובצת

ל] ליה רב אבא בר ממל לרב אמי אלא מעתה: כ] זה דהא כתב: ג] מייתי ליה דהוה ושעורה וחרצן לא הוי כלאים הוכי מייתו לה בק"ו: אפילו ע"י דבר אחר אם יצרף עמהן עוד מין אחר חטין או שעורין לא הוי כלאים אפילו הכי אין מעשרין מזה על זה: ושאר מינין דעלמא פגון פולין ועדשין מנא לן דאין מעשרין מזה על זה: אלא מעתה כיון דגמרת דאין מעשר ממין על שאינו מינו מדכתיב כל חלב תרי זמני כלומר תן חלב לזה וחלב לזה: גבי מעשר בהמה דלא כתיב · תרי זימני מעשר מעשר דלא כתיב מעשר

כרם בהדי כלאי זרעים לוקה תרתי ואי: יז] תיבת כזה נמחק: יח] חלכך ודאי כולם: יט] ספר אלא הרובי: כ] אדם והא דפליגי: כא] דאמר נמחק: כב] אלא איסור חמור: כג] דאורייתא יהיה בו דין זה השני במשנה והא דאמרינן בסוף הערל בהתיא דענולים אי הוי תרומה בזמן הזה דאורייתא ואע"ג: כד] וגרגיר אי יכול שאני: כה] והרובי נדורה ת"ל: כו] לארץ ותרומות הת"ל אוכל והולך ואח"כ מפרישם ר' אבא בשם: כז] עקביא בשם ר' עקיבא: כח] בקר ומעשר צאן יתעשרו כו' וא"ת הא איכא למילף:

רבינו גרשום

אשכחן תירוש ויצהר דגן ויצהר · דכתיב חלב בזה וחלב בזה לומר שאין מעשרין מזה על זה תירוש ודגן דלא כתיב חלב אדגן מנין דאין מעשרין מזה על זה: דאמר חפה ושעורה וחרצן במפולת יד · ולא במפולת מצית למימר דתירוש ודגן ודגן דהוי כלאים · דעד דאיכא

אמר אביי לא תשיתם מ' רבא אמר בלא לא תשיתם מ'. תימה דכפ"ק דתמורה (דף ה.) גבי הא דאמר אביי דכל [מילתא] דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני פריך מתורה ממון על שאינו מינו דאמר רחמנא הן חלב לזה [וחלב לזה] ותנן דאם הרס אין תרומתו תרומה ומשני אמר קרא לא תשיתם אלמא מוקי ליה [1] אפי' לתירוש ואלהר לאשמועינן דלא מהני והכא מוקי [2] לה לחלק במיני דגן דאין תורמין מזה על זה [3] ורבא אמר בלא לא תשיתם נמי לא מצית אמרת [ודגן] ממשמע [כל] דגן אחד [4] *דמוקי בהדיא התם להכי דקאמר התם ורבא דאמר לא מהני אי לאו דאמר רחמנא לא תשיתם הוה אמינא תירוש ואלהר דכתיב בהו חלב חלב אשון תורמין *תירוש ודגן דאד חלב כתיב בהו [5] מהאי אהאי כתב רחמנא לא תשיתם וא"ל דלאביי ודאי ממשמע [6] דהאי לא תשיתם לחלק במיני דגן דמדסמך ליה קרא לודגן [7] ומוקי נמי לומר דלא מהני דממשמע [8] דקרא אמולהו מיני דכתיבי בקרא *לחלק בתירוש ואלהר לא אילטריך אלא לומר דלא מהני וכי היכי דלא מהני בתירוש ואלהר לא מהני נמי במיני דגן ורבא דקאמר הכא לא לריך משום דמק"ו נפקא כדלעיל [9] ומן דגן ליכא למילדרם דממשמע [כל] דגן אחד כדקאמר הכא דאילטריך לגופיה למעוטי שאר מינים והתם נפקא [10] לן מדאשתיה כדאשכחן בכמה דוכתי (פסחים דף יח:) מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא והשתא נמי ניתא הא דמייתי הכא דאשתיה על דגן ודגן והתם מייתי ליה רבא על דגן ותירוש דולדלי תרוייהו נפקי מק"ו בין תירוש ודגן בין דגן ודגן ומ"מ כתביה אתרוייהו כמו מילתא דאתיא בק"ו טרח וכתב לה קרא וא"ת ולרבא כיון דכתיב דאשתיה אכולהו חלב חלב למה לי וי"ל משום דלא הוי מוקמינן דאשתיה אתירוש ואלהר כיון דאיכא כלאים זה בזה: **ואתי** בק"ו מחדש וישן • לא הוי מלי למימר דאתי בהיקישא דעשר תעשר דלעיל דהא אמר רבא לעיל לשמה הקשתיו ולא לדבר אחר: **איבא** לערודי בלאן. דכתביהו בחד מעשר ולא כתב ומעשר לאן:

חדא מיניה רב פפא אמרה • *בריש ב"ק (דף ה:) נמי קאמר אבי ועל כ' רב פפא לגיל לומר כן שמלך אחר רבא כדאיתא (*במועד קטן) (דף כח:) ויש דבריס כשהיה אומר דסבוריס שהם בשם רבא: אמר

יתעשרו מזה על זה א"ל אמר קרא °העשירי תן עשירי לזה ותן עשירי לזה אי הכי כבשים ועזים נמי וצאן משמע כל צאן אחד *הכא נמי ליטמא משמע כל דגן אחד אמר אביי [6] °ראשיתם וכן *אמר ר' אילעא ראשיתם רבא אמר בלא ראשיתם *נמי משמע כל דגן אחד לא מצית אמרת בשלמא התם אמרינן וצאן משמע כל צאן אחד דאי סלקא דעתך כבשים ועזים נמי לכתוב וכל מעשר בהמה וכי תימא אי כתיב כל מעשר בהמה הוי אמינא אפילו חיה תחת תחת מקדשים גמר ואתי בק"ו מחדש וישן בקר וצאן למה לי בקר וצאן הוא דאין מתעשרין מזה על זה אבל כבשים ועזים מתעשרין אבל הכא מי סגיא דלא כתיב דגן למעוטי שאר מינין מתקיף לה רב הונא [3] בריה דרב נחמן אימא לערבו לבקר בצאן אמר ליה מר זוטרא בריה דרב נחמן לרבא אית ליה נמי העשירי איכא דאמרי אמר רבא בלא עשירי נמי לא מצית אמרת בקר וצאן מתעשרין מזה על זה דאיתקש מעשר בהמה למעשר דגן מה *מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא אף מעשר בהמה ממין על שאינו מינו לא והא *רבא הוא דאמר שנה לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר הדר ביה רבא מההיא ואיבעית אימא *חדא מיניה רב פפא אמרה: **מתני'** [2]מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה וכמה היא רגל בהמה רועה ט"ז מיל היו בין אלו לאלו ל"ב מיל אין מצטרפין היו לו באמצע מביא ומעשרן באמצע ר"מ אומר הירדן מפסיק למעשר בהמה: **גמ'** מנא הני מילי אמר רבה בר שילא דאמר קרא °עוד תעבורנה הצאן ע"י מונה וקים להו לרבנן דשיתסר מיל קא שלטא ביה עינא דרועה: היו בין אלו לאלו שלשים ושנים מיל אין מצטרפין וכו': שלשים ושנים הוא דאין מצטרפין הא בציר מהכי מצטרפין והא קתני ט"ז מיל טפי לא משום דקא בעי למיתנא סיפא היו לו באמצע מביא ומעשרן באמצע וכמה אמר רב חמש מכאן וחמש מכאן וחמש מאמצע דהני חמש חזיא להכא וחזיא להכא ושמואל אמר אפי' חמש מכאן וה' מכאן ואחד באמצע [3] חזינן לרועה במאן דקאי הכא וקרינן ביה מונה מיתיבי

ויקרא כז

ירמיה ל

ג

[2]מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה וכמה היא רגל בהמה רועה ט"ז מיל אין מצטרפין היו לו באמצע מביא ומעשרן באמצע ר"מ אומר הירדן מפסיק למעשר בהמה: **גמ'** מנא הני מילי אמר רבה בר שילא דאמר קרא °עוד תעבורנה הצאן ע"י מונה וקים להו לרבנן דשיתסר מיל קא שלטא ביה עינא דרועה: היו בין אלו לאלו שלשים ושנים מיל אין מצטרפין וכו': שלשים ושנים הוא דאין מצטרפין הא בציר מהכי מצטרפין והא קתני ט"ז מיל טפי לא משום דקא בעי למיתנא סיפא היו לו באמצע מביא ומעשרן באמצע וכמה אמר רב חמש מכאן וחמש מכאן וחמש מאמצע דהני חמש חזיא להכא וחזיא להכא ושמואל אמר אפי' חמש מכאן וה' מכאן ואחד באמצע [3] חזינן לרועה במאן דקאי הכא וקרינן ביה מונה מיתיבי

ויקרא כז

ירמיה ל

ג

דלשיתם. סמוך לדגן הוי לשיתם לומר הן לשתים לכל דגן ודגן בסדר ויקח קרא: **בשלמא התם דרשינן ולאן משמע כל לאן ל'.** דמייתי לן קראי: **דאי ס"ד בכבשים ועזים נמי.** לא ליעשרו אהדדי לכתוב רחמנא וכל מעשר בהמה ולא ידענא דמין על שאינו מינו לא דאתי מק"ו מחדש וישן: **וכי תימא אי כתב בהמה ס"ל מיה בכלל בהמה.** וליחייב חיה במעשר דקרי"ל בב"ק (דף לד:) חיה בכלל בהמה ה) להרבעה משום הכי לא הוה לריך למכתב בקר ולאן דלאלא גמיר תחת תחת מקדשים כתיב הכא (ויקרא כז) תחת השבט וכתיב התם (שם כב) תחת אמו והתם חיה לא דכתיב שור כשב ועז הלכך לכתוב בהמה ואתי בק"ו מחדש וישן ומין בשאינו מינו לא ולהכי כתב בקר ולאן לאמומרא דבקר ולאן הוא דאין מתעשרין הא לאן ולאן מתעשרין אלא הכא גבי דגן לא ו) מיסתבר קרא למילדרם דתירוש ודגן הוא דאין מתעשרין הא דגן ודגן מתעשרין דמי סגיא דלא כתב דגן למעוטי שאר מינין דלא ליחייבו במעשר מדאורייתא: **אימא לערבו לבקר ולאן.** כלומר מצא ליה לרבא דלהכי כתיב בקר ולאן דלא יתעשרו מזה על זה אימא להכי פרטינהו קרא בהדיא לערבינהו דליעשרו אהדדי אי הוה כתב בהמה הוה מייתינן מחדש וישן ומין בשאינו מינו לא ולהכי אדכרינהו בהדיא לאמומרא דליעשרינהו אהדדי וקס"ד דרב הונא דמדרבא ליה ליה לאשיתם העשירי נמי ליה ליה לרבא דלילדרם הן עשירי לזה ועשירי לזה הוא"ל ולא כתב מעשר בקר ומעשר לאן: **ממין על שאינו מינו לא.** וא"ת בכבשים ועזים נמי א"כ ריבויא דבקר ולאן מאי אהני ולא תאמר מה לאיש מסתברא ז) *דמעוטינהו בהיקישא לבקר ולאן לאתא דלא ליעשרו אהדדי הא לא דמו כלל אהדדי וריבויא דבקר ולאן לרבויי כבשים ועזים הא דמו אהדדי לענין קרבן דאמרי הרי עלי מן הלאן יכול להביא בין כבש בין עז: **סדר ביס רבא מסיפא.** קמייתא וסבירא ליה נמי דלמילי אחרנייתא נמי איתקש למעוטי בקר ולאן וכבשים ועזים דמתעשרי נפקא לן מריבויא דבקר ולאן וכי פרכינן ברים דמעטין לבקר ולאן לאתא דלא ליעשרו אהדדי הא לא דמו כלל אהדדי וריבויא דבקר ולאן לרבויי כבשים ועזים הא דמו אהדדי לענין קרבן דאמרי הרי עלי מן הלאן יכול להביא בין כבש בין עז: **סדר ביס רבא מסיפא.** קמייתא הא כתיב וצאן משמע כל צאן אחד: הכא נמי ליטמא • כל חלב תירוש ודגן כל משמע כדגן אחד ויתעשר הפה על שעורה: ראשיתם תן ראשית לזה וראשית לזה שלא יתעשרו מזה על זה: דאי ס"ד כבשים ועזים נמי • לא יתעשרו זה על זה לכתוב כל מעשר בהמה ולא לכתוב בקר וצאן: הוה אמינא אפילו חיה • כי היכי (ד י ל פ י נ ן) חיה ס ב ה מ ה (ילפינן) לענין הרבעה הכי נמי ליף חיה למעשר • הא ליכא למיסר משום (דמי) דמעשר תחת תחת מקדשים גמר וחיה

ליכא בקדשים • ואכתי לכתוב כל מעשר בהמה ואתי בק"ו מחדש וישן ומה חדש וישן בוה אין מתעשרי מזה על זה כבשים ועזים שהן כלאים זה בזה אינו דין שלא יתעשרו מזה על זה בקר וצאן למה לי כו': האי כבשים ועזים מתעשרים מזה על זה דלהכי אתי וצאן דכל משמע צאן אחד

מכפר

ולהכי מייתר: אלא הכא מי סגיא דלא כתב דגן למעוטי שאר מינין • דאין מחייבין במעשר מן התורה ולאו מייתר הוא למיסר כל מעשר דגן אחד: אימא לערבן • בקר בצאן • האי בצאן דכתב לאו להכי כתיב דגל בהמה דועה: כלומר כל אותן בהמות של אדם אחד שרועות בשדה אחד כשיעור שרגל בהמה הולכת ורועה ורועה אחד יכול לשומרן מצטרפין להתעשר ביחד דהוי עדר אחד: ס"ז מיל • דקים להו לרבנן דמפי לא אולא רגל בהמה וכולן שעוטרות בתוך ס"ז מיל מצטרפות: היו לו ב' מיל אין מצטרפין: היה לו עדר באמצע אלו ל"ב מביא ומעשרן כולן עד אותו עדר שבאמצע שהרי עכשיו אין בין עדר לעדר ס"ז מיל אבל החיצונים אין יכול להביא אלו לאלו שהרי יש ביניהם יותר מס"ז מיל • הירדן [מפסיק] אין מצטרפין למעשר אחר: על ידי מונה רועה • כלומר דההוא צאן דרועה אחד יכול לשמור ולמנות הוי עדר ומצטרף למעשר אחד למנין דהיינו מעשר • וקים להו כו' • ותעברנה כלשון כל אשר יעבור דכתיב גבי מעשר: משום הכי קתני שלשים ושתים משום דקא בעי למיתנא סיפא היו לו באמצע אותן ל"ב אבל בעדר אחד פחות מס"ז אין מצטרפין: וכמה • בהמה ליהוי באותן ל"ב מיל דכי הוו לו באמצע דמצטרף: אמר רב חמש מכאן וחמש מכאן וחמש באמצע • דתני חמש חזיין לאיצטרופי להכא ולהכא דכי אייל רועה

ג) תורמין • עו) משמע דאתא ראשית לחלק וכו' דגן מרסמך ליה: עז) ומוקי ס"א ואתא: יז) דמשמע דקאי אכולהו: יח) כדלעיל ומיהו דגן: יט) נפקא ליה מראשית: כ) ועל רבא ועל רב פפא: למיל

שיטה מקובצת

א) ראשיתם וכן אמר ר' אלעזר ראשיתם: ב) הונא בר נתן אימא לערבו לבקר וצאן אמר: ג) באמצע חזיאן אות ג' נמחק: ד) ויצחק ה"נ דכתיב מעשר אבקר ועשירי אצאן ליתי צאן וצאן מקו"ח דחדש וישן (שסתמנית) [למיני]: ו) לא מיותר מיסתבר: ז) דמיעטא דהיקשא: ח) מכאן וה' מכאן וה': ט) ואיתויי דמיא כמאן: י) ליה אביי אפילו: יא) מוקי ליה לחלק: יב) ורבא דאמר הכא בלא: יג) ומוקי ליה בהדיא להני וחיבת התם נמחק: יד) בהו

מעשר בקר ומעשר צאן הכי נמי דיתעשרו מזה על זה: הדר אמר קרא העשירי כדכתיב תרי ויסני מעשר מעשר דמי: אי הכי כבשים ועזים נמי ליטמא תן עשירי לזה ועשירי לזה ולא יתעשרו זה על זה: הא כתיב וצאן משמע כל צאן אחד: הכא נמי ליטמא • כל חלב תירוש ודגן כל משמע כדגן אחד ויתעשר הפה על שעורה: ראשיתם תן ראשית לזה וראשית לזה שלא יתעשרו מזה על זה: דאי ס"ד כבשים ועזים נמי • לא יתעשרו זה על זה לכתוב כל מעשר בהמה ולא לכתוב בקר וצאן: הוה אמינא אפילו חיה • כי היכי (ד י ל פ י נ ן) חיה ס ב ה מ ה (ילפינן) לענין הרבעה הכי נמי ליף חיה למעשר • הא ליכא למיסר משום (דמי) דמעשר תחת תחת מקדשים גמר וחיה

ס א מיי' פ"ח מהלכות מעשר הלכה ו וסמ"ג מהלכות בכורות הלכה ד סמג עשין קלה טוש"ע י"ד סי' שלח סעיף סב:

ו ב מיי' פ"ז מהלכות בכורות הלכה כ סמג עשין לג:

כ"ל ומוקי כ"ל

כ"ל שאין תורמין מזה על זה תירוש ודגן דאד חלב כתיב בהו מהאי אהאי כתב רחמנא לא תשיתם וא"ל לא לקי אתב רחמנא וכו' כ"ל

ולחלק כ"ל

[לעיל נג:]

כ"ל

[תענית ס.]

כ"ל נכ"ל סז:

כ"ל סיב ודגן ממשמע כו' כ"ל

[תמורה ה.]

נמי לא מצית אמרת ודגן ממשמע כל דגן אל' בשלמא כו' כ"ל

[שבת מ. כ"ל פר שבועות כו.]

דהיקישא דמיעטינהו לבקר

מכפר עותני לכפר חנניה שנים ושלשים מילין וציפורי מערפתן בתמצע: **תרגמה שמואל אליבא דרב** • דהא דקתני אחת בתמצע לאו קיקי דלייריי בחמש אלא כגון שיש לו תשע מכאן וט' מכאן כו': **ולשמואל** דלא בעי דמיהוי אמצעית חזייא לגירוף המגין אפילו רועה יש לו דירה בתמצע ואין לו שום בהמה ז] לגרפן: תורה אור

ואפילו כליו של רועה • מונחין באותו כפר מגרפן האילו וסופו דרועה למיזל התם ומשקליה וקרינביה מוצה: **דקרי ליה ואפי'** • ולא מילגריך רועה מיזל התם ולא קרינא ביה מוצה: **דלא מיקרבן** • שאין יכולין ליקר זו אצל זו לא הבהמות ולא ח] רועה: **אבטילאות** • קונטרי"ם שני אפרכיות ובמלכות אחת: **נמר ונמורי** • שני אבטילאות אין מלטרפות אע"ג דסמוכות זו לזו במיל אחד: **במקום שיש שם גשר דמי** • דהא אין שם גשר וקתני דמוצה לאדון

ע"ק ות"ל [ואפילו] כולן עומדות בתוך מיל אלא שזו בארבע וזו בח"ל אין מלטרפין: **ומירדן יגבול אותו** • בספר יהושע (יח) בגבול ו] אחד מן השבטים: **אלא מעשה** • כל ז] דכתיב בנחלת השבטים ותאר הגבול ה"ג דכל שבט ושבט גבול בפני עצמו ואם יש לו בנחלת שבט זה (ובנחלת שבט זה) אין מלטרפין ואפילו בתוך שבה טאבר מיל ח"כ אמאי נקט תוצה לארץ ואדון:

זאת תהיה לכם וגו' • לאחר שמגלן כולן ח] עשאוה ארץ אחת: **ארץ** • כתיב בקרא זאת תהיה לכם הארץ ט] גבולותיה דארץ תשיב חד ולא גבולות דירדן: **לר' אמי** • דאמר משום דמירקבן ליתני י] כל הנהרות מפסיקין: **(לימא) כפנאי** • אי ירדן אשוב ארץ כנען ולא יפסיק אי לא: **מבית יריחו ולמעלה** • אבלבל מה דמשיך למעלה מיריחו לא ירדן הוא דבטל תשיבותו שמתערב בימים גדולים: **לגודל** • דהמודר מן הירדן יהא מותר לשתות מיריחו ולמעלה: **מדן** • שם מקום: **לפון** • מדוקית דשמא ירדן מתגיאו לה: **ממערב פמיים** • אלמא מדן אתי: **וכרופא דירדנא** • עיקרו של ירדן: **וכרופא דדמא** • עיקר הדם הוי כבד: **מטמא** • באהל: **ברביעית** • בחורת הדם המת: **לא שתינא ממימי פרס** • מיום הנקרלוים פרת קאמר והלך אחר לשון נכ"ל דאדם הגדול אין לבריות לגיל לקרות לאותו מקום: **כל הנהרות** • שבעולם למטה יא] חוזמנ' הנהרות מדקל ופישון וגיחון שכל הנהרות שבעולם בחוים יב] משם:

עיינתא

נקרא שמו ירדן שיורד מדן א"ל ר' אבא לרב אשי אתון מהתם מתניתו לה אנן מהכא מתנינן לה ויקראו לו ללשם דן בשם דן אביהם *וא"ר יצחק לשם זו פמיים ותניא ג] יוצא ירדן ממערת פמיים אמר רב כהנא זכרותיה דירדנא ג] ממערת פמיים היכא דאמר לא שתינא מים ממערת פמיים איתסר ליה בכוליה ירדנא זכרותא דדמא בבדא כדרבי יצחק דאמר רבי יצחק כבבד שנימוח מטמא ברביעית זכרותא דמיא פרת דאמר רב יהודה אמר רב הנודר ממימי פרת אסור בכל מימות שבעולם היכי דמי אילימא דאמר לא שתינא ממימי דפרת מי פרת הוא דלא שתינא הא מנהרא אחרינא שתינא אלא דאמר לא שתינא ממים דאתו מפרת דאמר רב יהודה אמר רב כל הנהרות למטה משלש נהרות וג' נהרות למטה מפרת והאיכא

עיינתא

*)מלגד גבול הלפוני שלהם מן הירדן שבמזרח מתחיל המילר ועלה לל עבר כתף יריחו מלפון ועלה מסס לל המערב לל עבר ירדן ומושך החוט בלפוט של יריחו נמלאתם יריחו לפנים מן החוט בחלק בנימין וחוזר ומוצה גבול מערב מלפון לדרום וחא"כ גבול דרומים ממערב למזרח ובסוף גבול דרומים לגד מזרח כתיב והיו תולאות הגבול לל לשון יש המלה נפוצה לל קלה הירדן נגבה זה גבול נגב פירום נפוצה של לשון שכל כנ] היס בגבול יהודה הרי כל המקרלות מוכיחות שהירדן היה הולך מלפון לדרום ונופל בים המלח בסוף גבול בנימין לגד דרום ויריחו היה לבנימין מגד הלפון ולמה לא היה תשיבות הירדן מיריחו ולמעלה והלא לא היה שם ימים עד סוף גבול בנימין שנפל בים המלח וגרלה לפרס דמקרא קא דרים דתין קרוי כנ] לירדן הלא מבית יריחו ולמטה דקרא מלמטה מבית יריחו ולמטה :

הוא

*)מיל ל"ק

אמר קרא יג] יגבול אותו לפאת קדמה • בגבול בנימין כתיב כמ' יהושע (יח) ולא כמו שכתוב בספרים יד]: **שאני** התם דלמר קרא זאת תהיה לכם הארץ לגבולותיה סביב • בפ' ולזה מסבני כתיב האי קרא וקראי של טו] מעלה ותחר הגבול ועלה הגבול כתיב בספר יהושע (שם טו) כל חיוק כל שבטו ושבטו ואשמועינן האי קרא דאלה מסבני דכל גבול ארץ ישראל אחד ולא כמו שפי' הקונטרס דלאחר שמגלן עשאה ארץ אחת דמשמע דשניסם כתובים במקום אחד ואינו כן דהאי כתיב באורייתא והאי כתיב בנביאים:

מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה יז] כתיב מה יריחו ארץ כו' • ות"ת אי מירדן יריחו קדרים לאיתקום זה כתיב בכמה מקומות וי"ל דדוקא מייתי האי קרא דכתיב באלה מסבני לאחר שמנה תחומי ארץ ישראל וכתיב (שם) וילו משה וגו' עד שני המטות ואני המטה לקחו נחלתם מעבר לירדן ירחו קדמה מזרחה דמשמע דירדן הוה מעיקר ארץ ישראל ולא בכלל גבול שני המטות כמו שיריחו יח] לאו בכלל גבולם: **אין** ירדן אלא מבית ירחו ולמטה• פירש דקונטרס אבל מה דמשיך למעלה מיריחו לאו ירדן הוא דבטל תשיבותיה שמתערב בימים גדולים וקשה לפירושו דאם למעלה בטל תשיבותו לפי שמתערב ח"כ למטה נמי שהרי כבר נתערב בימים למעלה וי"ל אע"פ שנתערב למעלה בימים יכול להיות שלמטה יולא מן *הימים והולך בלא תערובת דלקתמר בסמוך שמהלך בימה של סבכי וימה של עכריל וימה של סדום והולך וטופל ליס הגדול ממעט דיכר כשיולא מכל אותם הימים והולך וטופל בים הגדול וכדאמרינן נמי בב"ר בפ' בראשית הדברי ירדנא מהלך גו ימא דמלחא ולא מתערב ומיהו קשה לפירוש הקונט' יט] דהמ"ל בטל תשיבותו למטה מיריחו יותר מלמעלה דאמת הוא שלמטה מיריחו מתרחב יותר והולך ליס המלח דגבול למטה מטה בנימין הוה בין בני יהודה ובין בני יוסף דכתיב ביהושע (יח) ויהודה היה עומד מנגב של ארץ ישראל ובני יוסף מלפון ובנימין באמצע וגבול יהודה היה מחזיק כל

ים המלח	ירדן	
	בנימין	
שבט יהודה	שבט בנימין	שבט יוסף

יהושע אוכך ח"י ממזרח למערב ויש המלח יט היה עומד ליהודה בכל מזרחו ובמקום שהיה כלה הירדן *טפל לתוכו שם כלה מזרחו של יהודה ללד לפון דכתיב ביהושע (טו) וגבי תחום בני יהודה וגבול קדמה ים המלח עד קלה הירדן והירדן היה גבול מזרחו של בנימין דכתיב בסוף כ] והירדן יגבול אותו לפאת קדמה וכשמגה גבול לפוני לא בנימין ממזרח למערב כתיב כח] לשם גבול לפון מן הירדן ועלה בהר ימה פי' לל כתף יריחו ועלה בהר ימה פי' הים ד"ה : טו] של ועלה הגבול ותאר וכו' ואות מ' נמחק : טז] יהושע על חילוק גבול כל שבט : יז] תיבת כתיב נמחק: יח] שירחו אינה (לאו) בכלל: יט] הקונטרס דם"ם תיבת דהמ"ל נמחק: כ] בסוף פרשת בנימין: כא] כתיב וזה לחם : כב] הים ס"א הלשון : כג] קרוי ירדן אות ל' נמחק :

אף

יא א מיי' פ"ז מהלכות בכורות הלכה ג :

יב ב מיי' פ"ל מהל' עומאת מת הלכה יד :

יג ג מיי' פ"ט מהלכות תרומות הלכה יח טור וש"ע י"ד סימן ריז סעיף כט :

ל"ל הימים

הגהות הב"ח

(פ) גמרא (ימנינהו לכולהו נהרות ולר' חייא כל אלא ממי לימא כתנאי בל"ל ותיבה קשיא ממתק : (כ) שם לף ירדן לרב כנען קשיא אמר רבה :

ל"ל יונתן

ומפל ל"ק

שיטה מקובצת

ח] למיזל לאתרייה : כ] ותניא ירדן יוצא ג] דירדנא מערת אות מ' נמחק : ד] בחמה מצרפין הס"ד : ה] ולא הרועה הס"ד: ו] בגבול בנימין הס"ד ותיבות אחר מן ה ש ב ט י ם נמחק : ז] כל חיבא דכתיב כו' הגבול ועלה הגבול ה"נמ] כולקעשאן ארץ:ט]הארץ לגבולותי' דארץ כו' ולא גבול דירדן:י] ליתני בתחני' כל : יא] למטה משלשה חיבת הוץ נמחק : יב] באים מהם הס"ד : יג] קרא והירדן יגבול: יד] בספרים לאמת ים

רבינו גרשום

רועה גבי הא דבאמצע שלמא עייניה ס"ו מיל להכא וס"ו מיל לתכא ומצערפי דקרינן ביה מונה דמצי חזי לתכא ולהכא : ציפורי עומדת בין כפר חנניה וכפר עותני ובין שלשתן לא הוי אלא ל"ב מיל : תיובתא דרב דאמר חמש בעינן באמצע כי הכי דליחוי לאיצטרף לתכא ולתכא : תרתמא שמואל כו' • ואחר חזיא לאיצטרף הכא והכא : אפילו רועה ואפילו כליו • כלומר לא תימא דכי הוי בחמה באמצע מצטרף אפילו רועה או כליו קאי באמצע מצטרפין דהא מצי חזי הכא והכא : כלבא דרועה • קאי באמצע מי מצטרף אי לא : כיון דקרי ליה לכלבא אתי לגביה ולא מצטרף רועה למיזל לגביה לאיתרויי דלא אזיל התם לאמצע ולא שלים עייניה לתכא והכא לא מצטרפן או דלמא כו' : אלמא • דתאי דקאמר ירדן מפסיק מטום דלא מיקרבן הוא בשאין שם גשר דלא מצטרפן אבטלאות • כרכים גדולים : דכמקום שיש שם גשר דמי • דאין שם מים ביניהם ומצו למיזל הני להני ולא מיצטרפי : עשאו גבול בפני עצמו • ומפסיק הכי נמי דאם יש לו בחמה בגבול של ב' שבטים דלא מיצטרפי : כולא א"י גבול אחד הוא • ומיצטרפי : אי הכי ירדן נמי • מא"י הוא ולא יפסיק : בשלמא לר' חייא דאמר משום דירדן איקרי גבול • היינו דקתני הירדן מפסיק אלא לר' אמי דאמר משום דלא מיקרבן הוא ליתני כל נהר סתם מפסיק : אילימא לגודל • שלא ישתה מן הירדן : וכל היכא דקרו ליה ירדן : בין למטה בין למעלה ליתסר : אלא למעשר בהמה • לתפיק דלא מפסיק אלא דמבית יריחו ולמטה : זכרותיה • עיקרו של ירדן שמשם גדל היינו ממערת פמיים : מטמא ברביעית • כדינו של דם המת • דכרותא דמיא • עיקרו של כל מימות שלו פרת ממנו יוצאין : ושלשה נהרות : ניתנו פישון הדקל : למטה מפרת • כלומר כל מימות יוצאין מבנו : והא איכא עיינתא